

تاریخ:	
پیوست:	توصیه (بادداشت) سیاستی طرح پژوهشی یا مطالعاتی کوتاهمدت
کد مستند:	
شماره برگه:	۱ از ۱۲

سازمان برنامه و بودجه
موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی
تعاونیت پژوهشی - دفتر طرح های پژوهشی

نام طرح پژوهشی یا مطالعاتی کوتاهمدت

چارچوب مناسب سیاستگذاری پولی برای کنترل تورم در
شرایط نامتعارف تحریم و ناترازی بودجه

مدیر طرح:

ایلنار ابراهیمی

تاریخ تهیه:

سال ۱۴۰۰

تاریخ:	
پیوست:	توصیه (یادداشت) سیاستی طرح پژوهشی یا مطالعاتی کوتاه‌مدت
کد مستند:	
شماره برگه:	۱۲ از ۲

سازمان برنامه و بودجه
موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی
تعاونیت پژوهشی - دفتر طرح‌های پژوهشی

۱- نام و مشخصات کتاب‌شنختی طرح پژوهشی

نام طرح به فارسی: چارچوب مناسب سیاست‌گذاری پولی برای کنترل تورم در شرایط نامتعارف تحریم و ناترازی	بودجه
عنوان به انگلیسی: Appropriate monetary policy framework to control inflation in the face of unusual sanctions and budget imbalances	
توسعه‌ای ☐	کاربردی ☒ بنیادی ☐
نوع طرح:	
مدیر طرح: ایلنار ابراهیمی	
کارفرمای طرح: موسسه عالی آموزش و پژوهش	
مدیریت و برنامه‌ریزی	
ناظر طرح: جناب آقای دکتر سید علی مدنی‌زاده	
تاریخ آغاز طرح: ۱۳۹۹/۱۰/۲۱	تاریخ پایان طرح: ۱۴۰۰/۶/۲۱

مجری طرح پژوهشی، فرم توصیه (یادداشت) سیاستی را تکمیل و همه مندرجات آن را تایید می‌کند و مسؤولیت هر گونه کاستی یا خطا را در آن بر عهده می‌گیرد.
نام و نام خانوادگی مجری: ایلنار ابراهیمی
امضا

توصیه (یادداشت) سیاستی مورد تایید است.

۲- مستندات موجود

☐ نسخه الکترونیک (PDF/ Word)	☐ گزارش نهایی مکتوب طرح
☐ نسخه صحافی شده	
☐ نسخه الکترونیک (PDF/ Word)	☐ مقاله برگرفته از طرح
☐ لینک مقاله	عنوان مقاله:

راهنمایی:

تاریخ:	
پیوست:	توصیه (بادداشت) سیاستی طرح پژوهشی یا مطالعاتی کوتاه‌مدت
کد مستند:	
شماره برگه:	۱۲ از ۳

سازمان برنامه و بودجه

موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی
معاونت پژوهشی - دفتر طرح‌های پژوهشی

۳- کلیات طرح

۱- ۳- خلاصه اجرایی (نمای کلی شامل زمینه، شرح و ریشه‌های اصلی مشکل، چرایی لزوم تغییر رویکرد یا سیاست کنونی و توصیه‌ها برای اقدام در حداقل ۲ پاراگراف)

عوامل متعددی در چند سال اخیر در جهت افزایش تورم وارد عمل شده‌اند که از جمله آنها می‌توان به کاهش امکان واردات به دلیل محدود شدن درآمدهای نفتی کشور بر اثر تحریمهای وضع شده بر فروش نفت و گاز و فرآورده‌های نفتی و نیز موانع موجود بر سر نقل و انتقالات بانکی بین‌المللی، پولی شدن کسری بودجه دولت، افت شدید ارزش پول ملی و نیز افزایش انتظارات تورمی بر اثر شوکهای ارزی سالهای ۱۳۹۷ و ۱۳۹۹، اثر بیماری کرونا و رکود ناشی از آن در سمت عرضه و نظایر آن اشاره کرد. بنابراین اگر سیاست‌گذار پولی اقدام عاجلی در جهت کنترل اثر این عوامل و مهار زدن بر تورم ایجاد شده نکند، بسیار ممکن است که تورم سالیانه بیش از ۴۰ درصد سال ۱۴۰۰، که در محدوده ارقام تورم شتابنده است، در نهایت به ابرتورم تبدیل شود. در نتیجه طراحی و تبیین چارچوب مناسب سیاست‌گذاری پولی برای کنترل تورم در شرایط نامتعارف تحریم و نا-ترازی بودجه ضرورتی اجتناب‌ناپذیر در شرایط فعلی اقتصاد ایران است.

به نظر می‌رسد در شرایط کنونی برای اقتصاد ایران که تحت فشارهای شدید اقتصادی از ناحیه تشدید تحریم‌ها و افزایش کسری بودجه دولت بوده و اثرات گسترش بیماری کرونا نیز امید به تحقق درآمدهای مالیاتی پیش‌بینی شده در بودجه را کاهش داده و ناترازی آن را وخیم‌تر کرده است، یکی از بهترین راهکارهای سیاست-گذار پولی برای کنترل تورم ناشی از این وضعیت و عبور از شرایط کنونی با کمترین هزینه ممکن، اتخاذ یک رژیم هدف‌گذاری تورمی سبک است. در این رویکرد سیاست‌گذاری پولی، کشورها سیاست نرخ ارز ثابت را کنار می‌گذارندو در برخی از موارد آن را شناور می‌کنند و از سوی دیگر یک هدف تورمی خاص برای بانک مرکزی اعلام می‌شود ولی این هدف به عنوان ارجح ترین هدف سیاست‌گذار پولی که باید اهداف دیگر قربانی رسیدن به آن شود، تلقی نمی‌گردد یعنی ممکن است با وجود آن که به صورت قانونی اعلام شناور بودن نرخ ارز شده است، اگر تعارضی بین این هدف و کنترل تورم برقرار باشد یا از نظر سیاسی یا عملیاتی امکان انجام این دو کار برای بانک مرکزی فراهم نباشد، سیاست‌گذار پولی اقدام به مدیریت نرخ ارز و خرید زمان لازم برای انجام اصلاحات ضروری برای هدف‌گذاری کامل نرخ تورم می‌کند. در این نوع هدف‌گذاری، اغلب تلاش برای پایین آوردن نرخ تورم و در بهترین حالت رساندن آن به ارقام تکرقمی است بدون آن که اصرار خاصی بر دستیابی به یک عدد خاص باشد و در کنار آن حفظ ثبات مالی نیز مورد توجه سیاست‌گذار پولی قرار می‌گیرد. در واقع هدف‌گذاری تورمی سبک را می‌توان یک رژیم گذرا و انتقالی دانست که هدف آن خریدن زمان برای اجرای اصلاحات ساختاری در نحوه سیاست‌گذاری پولی و دستیابی به ابزارهایی است که بتوان به صورت موثر از آنها

تاریخ:	
پیوست:	توصیه (بادداشت) سیاستی طرح پژوهشی یا مطالعاتی کوتاه‌مدت
کد مستند:	
شماره برگه:	۱۲ از ۴

سازمان برنامه و بودجه
موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی
معاونت پژوهشی - دفتر طرح‌های پژوهشی

برای اعمال رئیم هدف‌گذاری کامل تورم استفاده کرد.

۳-۲- دیباچه (دربرگیرنده بیان روشن مساله طرح و اهمیت و ضرورت آن و پرسش سیاستی در یک یا دو جمله)

کنترل تورم در کنار افزایش رشد اقتصادی و کاهش بیکاری، همواره یکی از مهمترین دغدغه‌های سیاستگذاران اقتصادی تمام کشورها بوده است. در این راستا، در طی زمان راهکارهای مختلفی برای کاهش تورم و ثبات آن در ارقام پایین بالاخص تکرقمی توسط بانکهای مرکزی بکار بسته شده‌اند که از مهمترین آنها می‌توان به کنترل رشد نقدینگی، لنگر کردن نرخ ارز و نظایر آن اشاره کرد. در حال حاضر لنگر کردن انتظارات تورمی یکی از مهمترین روش‌های کنترل تورم در دنیا به شمار می‌رود. کاری که به خوبی در رئیم هدف‌گذاری تورمی انجام می‌شود. در اقتصاد ایران نیز که در بیش از چهار دهه گذشته همواره با نرخهای تورم دو رقمی و بالا مواجه بوده و به نوعی گرفتار درد تورم مزمن است، همواره جستجو برای یافتن راهی برای درمان این بیماری بالاخص در محاذل علمی وجود داشته است. شرایط نامتعارف فعلی اقتصاد کشور که تحت تاثیر شدیدترین تحрیمهای اقتصادی قرار دارد و با افت محسوس درآمدهای صادراتی نفتی یکی از شدیدترین کسری‌های بودجه تاریخ خود را تجربه می‌کند باعث شد که اعلام هدف‌گذاری تورمی از سوی بانک مرکزی در سال ۱۳۹۹ با سوالات و ابهاماتی مواجه شود و این کار تلاشی بود که در نهایت با شکست مواجه شد. این مطالعه در صدد پاسخگویی به این سوال است که آیا در شرایط نامتعارف تحریم و ناترازی بودجه می‌توان از سیاست هدف‌گذاری تورمی تبعیت نمود و اگر پاسخ مثبت است در انجام این کار به چه نکاتی باید توجه داشت.

۳-۳- گزینه‌های سیاستی گذشته و موجود در مسائل مشابه (برآمده از ادبیات و پیشینه سیاستگذاری در موضوع)

برای کنترل تورم در حال حاضر دو گزینه پیش‌روی بانک مرکزی به عنوان مقام سیاستگذار پولی است. در رویکرد اول، بانک مرکزی ابزار کنترل تورم را مشخص می‌کند و با استفاده از آن اقدام به کاهش تورم و حفظ آن در سطوح مطلوب اقتصاد می‌کند که در پیشتر کشورهای جهان از ابزار نرخ بهره به عنوان اصلی ترین ابزار در دسترس سیاستگذار پولی استفاده می‌شود هر چند که کشورهایی نیز هستند که هنوز از ابزارهایی چون کنترل کل های پولی و هدف‌گذاری آن یا لنگر کردن نرخ ارز برای کنترل تورم از طریق واردات استفاده می‌نمایند. به نظر می‌رسد در ایران نیز گفتمان غالب در سیاستگذاری پولی برای کنترل تورم همین رویه ابزار محرور است به این معنی که در بسیاری از سالها، بانک مرکزی از طریق کمک به ثبات نرخ ارز به دنبال کنترل تورم بوده و البته مواردی نیز بوده است که از طریق مهار عوامل رشد پایه پولی نظیر بدھی دولت به بانک مرکزی یا اضافه-

تاریخ:	
پیوست:	توصیه (بادداشت) سیاستی طرح پژوهشی یا مطالعاتی کوتاه‌مدت
کد مستند:	
شماره برگه:	۱۲ از ۵

سازمان برنامه و پژوهش
موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی
معاونت پژوهشی - دفتر طرح‌های پژوهشی

برداشت بانکها و نظایر آن و به عبارتی سیاست کنترل کل های پولی به کنترل تورم پرداخته است. رویکرد دومی که در حال حاضر تبدیل به گفتمان مسلط در کنترل تورم از سوی بانکهای مرکزی جهان شده است تعییت از رژیم هدفگذاری تورم می-باشد به این مفهوم که بانک مرکزی ابتدا به پشتوانه مطالعات علمی، هدفی را برای نرخ تورم اعلام می‌کند و سپس با بهره-گیری از تمام ابزارهای در دسترس خود به زمینه‌سازی برای رسیدن به این هدف می‌پردازد به طوری که بعد از یک مدت مشاهده تلاش و پاییندی بانک مرکزی برای حفظ تورم هدف از سوی کارگزاران اقتصادی، خود به ابزاری برای کنترل انتظارات تورمی تبدیل شده و این بار اعتبار و شفافیت بانک مرکزی است که موجب موفقیت این نهاد در جلوگیری از افزایش تورم و حفظ آن در سطح هدف اعلامی می‌شود.

۴-۳- تحلیل و نقد رویکرد یا سیاست کنونی بر پایه یافته‌ها (خلیلی مهم، شامل مرور کوتاه رویکرد / سیاست جاری، بیان کاستی‌ها و آثار و پیامدهای آن و استدلال درباره عدم پاسخ‌گویی و ناتوانی رویکرد فعلی، برای پذیدآوری احساس نیاز به تغییر)

اهمیت رژیم هدفگذاری تورم و لزوم توجه به آن از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در سراسر این مطالعه مورد تأکید بوده است ولی اعلام تعییت از این رژیم از سوی بانک مرکزی در سال ۱۳۹۹ اتفاق مبارکی بود که در زمان نامناسب اعلام شد. ایرادات وارد بر این سیاست بانک مرکزی را می‌توان به طور خلاصه به صورت زیر برشمرد:

۱- زمان اعلام هدفگذاری تورم در اقتصاد، سال ۱۳۹۹ بود که در این سال زمان چندانی از شیوع پاندمی کرونا نگذشته بود و قابل پیش‌بینی بود که قرنطینه‌ها و تعطیلی‌های ناشی از این همه‌گیری به شدت روی طرف عرضه اقتصاد اثر گذاشته و در هر اقتصادی با شوک منفی عرضه، کنترل تورم به سختی انجام می‌شود چرا که انعطاف‌پذیری سمت عرضه و تأثیرپذیری آن از سیاستهای پولی به مراتب کمتر و کندتر از سمت تقاضا است. به این ترتیب، اعلام هدف تورمی در این سال از سوی سیاست‌گذار با ریسک بسیار بالایی همراه بود و شکست در رسیدن به هدف از قبل پیش-بینی می‌شد.

۲- در سال ۱۳۹۹ سومین شوک ارزی دهه ۹۰ با فاصله‌ای کمتر از دو سال از شوک دوم ارزی این دهه که در سال ۱۳۹۷ بود، اتفاق افتاد. هدفگذاری تورم از سوی بانک مرکزی در خرداد ماه و تنها دو ماه مانده به شوک ارزی سوم دهه ۱۳۹۰ در مرداد سال ۱۳۹۹ اعلام شد که می‌تواند در بهترین تفسیر از جانب کارگزاران اقتصادی به این معنی باشد که بانک مرکزی در تعیین هدف تورمی خود از مهم‌ترین عامل تأثیرگذار بر نرخ تورم در کوتاه‌مدت که همان نرخ ارز است، حتی در این فاصله زمانی کوتاه غافل بوده است. مساله وقتی بدتر می‌شود که تفسیر کارگزاران اقتصادی از این اقدام بانک مرکزی نه قصور و غفلت، که ناتوانی در پیش‌بینی آینده نزدیک و قریب الوقوع باشد، که ضربه‌ای جبران‌نپذیر به اعتبار بانک مرکزی که از ارکان اصلی یک رژیم هدفگذاری تورم است، به شمار رود.

۳- در اطلاعیه مربوط به اعلام هدفگذاری تورم از سوی بانک مرکزی به دلایل مختلف بالا بودن نرخ تورم در اقتصاد ایران از ایناشت تقدینگی گرفته تا خروج آمریکا از برجام و دشواری در تامین مواد اولیه و واسطه بخش تولید، وجود انتظارات تورمی، غیاب ابزارهای نوین سیاستگذاری پولی برای کنترل تورم و نظایر آن اشاره شده است و با اعلام

تاریخ:	
پیوست:	توصیه (بادداشت) سیاستی طرح پژوهشی یا مطالعاتی کوتاه‌مدت
کد مستند:	
شماره برگه:	۶ از ۱۲

سازمان برنامه و بودجه

موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی
معاونت پژوهشی - دفتر طرح‌های پژوهشی

هدفگذاری تورم از آن به عنوان راهی برای کنترل تورم نام برده شده است بدون آن که هیچ یک از این عوامل موجود تورم در اقتصاد ایران ازین رفتہ یا راه حلی برای آن اندیشه شده باشد. به عبارت دیگر، هدفگذاری تورم تنها در صورتی می‌تواند در یک اقتصاد منجر به لنگر شدن انتظارات تورمی و کنترل تورم از این طریق شود که در ابتدا بستر مناسب کنترل تورم فراهم شده باشد. قبل از بسترسازی لازم و چاره‌اندیشی در خصوص عوامل موجود تورم، صحبت از هدفگذاری تورم تنها بیانگر آرزوهای سیاستگذار بوده و در عمل منتهی به نتیجه مطلوب نخواهد شد.

۴- در بیانیه مربوط به هدفگذاری تورم، بانک مرکزی استفاده از عملیات بازار باز و فروش اوراق بهادار را به عنوان یکی از بسترهای دستیابی به هدف تورمی اعلام کرد. این در حالی است که بنا به اعلام بانک مرکزی^۴ بیشتر اوراق فروخته شده یا عرضه شده برای فروش، دارای نرخ بازده یا سود اسمی زیر ۲۲ درصد و عمدتاً در دامنه ۱۸ تا ۱۵ بوده‌اند. به عبارت دیگر، حتی در صورت تحقق نرخ تورم هدف ۲۲ درصدی در این سال، باز هم نرخ بازده حقیقی این اوراق منفی است که در عمل موجب ساقط شدن این ابزار از حیز انتفاع می‌شود.

این دلایل و مجموعه‌ای از عوامل دیگر که در این مطالعه به آنها پرداخته شد، موجب شکست سیاست هدفگذاری تورمی در سال ۱۳۹۹ شدند و در ادامه در سال ۱۴۰۰ هدفی برای تورم اعلام نشد، به عبارت دیگر پیگیری رژیم هدفگذاری تورمی به صورت ضمنی و نیز صریح از دستور کار بانک مرکزی خارج شد و شاید همین امر به همراه عوامل ایجاد کننده تورم که به آنها اشاره شد، زمینه جهش تورم به ارقام بیش از ۴۰ درصد فعلی و نزدیک شدن آن به ۵۰ درصد را فراهم کرد که نزوم آسیب-شناسی بروز وضعیت فلی و ارائه راهکار برای غلبه بر این معضل و تهدید را بیش از پیش نمایان می‌کند، کاری که تحقیق حاضر تلاش دارد بخشی از این وظیفه را انجام دهد.

۳-۵- روش‌شناسی برگزیده برای حل مساله طرح (بنیان نظری) و استدلال انتخاب آن

کتابخانه‌ای- همچنین استفاده از تکنیکهای اقتصادستجویی برای تشخیص عوامل اثرگذار بر تورم در کوتاه‌مدت و نیز افق زمانی بلندمدت

۳-۶- یافته‌های طرح (یافته‌هایی که توصیه‌های سیاستی بر پایه آنها تهیه شده است)

یافته‌های این پژوهش را می‌توان به این شکل خلاصه کرد:

^۴ <https://www.cbi.ir/showitem/21328.aspx>

تاریخ:	
پیوست:	توصیه (بادداشت) سیاستی طرح پژوهشی یا مطالعاتی کوتاه‌مدت
کد مستند:	
شماره برگه:	۱۲ از ۷

سازمان برنامه و بودجه
موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی
معاونت پژوهشی - دفتر طرح‌های پژوهشی

۱- در حال حاضر، غالباً ترین روش موجود در کشورهای مختلف جهان در جهت کنترل تورم، تعییت از پک رُیم هدفگذاری تورمی است.

۲- رُیم هدفگذاری تورمی انواع مختلفی دارد که دامنه آن از هدفگذاری تورمی سخت گرفته تا هدفگذاری تورمی سیک، بسته به میزان ارجحیت کنترل تورم از دید بانکهای مرکزی جهان و نیز میزان اعتبار و شفافیت آنها، گستردگی است.

۳- با توجه به موقع شوکهای ارزی مختلف، فشار تحریم‌ها، افت درآمدهای نفتی کشور، کسری بودجه شدید دولت، رکود ناشی از بیماری همه‌گیر کرونا و ... شرایط ویژه‌ای از سال ۱۳۹۷ به بعد در کشور حاکم بوده است که در نهایت به ارقام تورمی بیش از ۴۰ درصد در اقتصاد ایران در پایان سال ۱۴۰۰ منتهی شده است.

۴- افزایش و جهش نرخ تورم در اقتصاد ایران دلایل متعددی داشته و پدیدهای چندوجهی است به طوری که در کنار عامل مسلم رشد نقدینگی به عنوان مهم‌ترین پیشران تورم در بلندمدت، می‌توان به عواملی دیگر نظیر شوکهای ارزی، سلطه مالی دولت، عوامل منبعث از اقتصاد سیاسی، عقب‌ماندگی تکنولوژیک، مسائل ناشی از روابط خارجی، همه‌گیری بیماری کرونا در دو سال اخیر در سطح جهانی و ... اشاره کرد که در ایجاد و حفظ تورمهای دو رقمی در اقتصاد ایران دخیل هستند.

۵- بررسی تورم در بعد زمانی کوتاه‌مدت و بلندمدت نشان می‌دهد که در اقتصاد ایران در کوتاه‌مدت، پویایی‌های تورم بیشترین اثر را از نوسانات نرخ ارز می‌پذیرد.

۶- تمام عوامل اثرگذار بر تورم تحت اختیار بانک مرکزی نیست. بانک مرکزی می‌تواند بر نرخ رشد نقدینگی، تراز مالی بانکها، نوسانات نرخ ارز، بخشی از عوامل اثرگذار بر ثبات مالی و نظایر آن اعمال کنترل نماید ولی در خصوص عوامل اثرگذار بر تورم در سمت عرضه نظیر وضعیت پیشرفت تکنولوژیک کشور، نوسانات ناشی از ترکیب جمعیتی به خصوص جمعیت اضافه شده در دهه ۶۰ و اثر آن بر قیمت‌ها در بازارهای مختلف از جمله مسکن و نظایر آن، دخالت دولت در قیمت‌گذاری دستوری کالاهای خدمات از آب و برق گرفته تا بنزین و نان و غیره، انگیزه‌های دولت در حوزه اقتصاد سیاسی تورم و فشار در جهت کنترل قیمت‌ها در آستانه انتخابات و مسائلی از این دست یا توانی ندارد یا اساساً در حیطه وظایف آن نیست. پس نباید انتظار داشت نرخ تورم در کشوری که عوامل متعددی بر آن اثرگذار است تنها از سوی بانک مرکزی تحت کنترل قرار گیرد.

۷- دخیل بودن عوامل مختلف در ایجاد و پایداری تورم در سطوح بالا نافی مستولیت بانک مرکزی در خصوص کنترل تورم نیست. به خصوص این که در برخی از مواردی که دولت اقدام به قیمت‌گذاری می‌کند، بازار موازی برای آن کالا یا خدمت شکل می‌گیرد و قیمت‌های حاکم در این بازار بسیار بالاتر از قیمت‌های مصوب است که بانک مرکزی در کنترل تورم باید قیمت در این بازارهای موازی را مدنظر قرار دهد. از این رو، در

تاریخ:	
پیوست:	توصیه (بادداشت) سیاستی طرح پژوهشی یا مطالعاتی کوتاه‌مدت
کد مستند:	
شماره برگه:	۱۲ از ۸

سازمان برنامه و پژوهش
موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی
معاونت پژوهشی - دفتر طرح‌های پژوهشی

بیشتر کشورهای جهان بانکهای مرکزی به عنوان مسئول اصلی کنترل قیمتها، رئیم هدف‌گذاری تورم را به عنوان یک چارچوب سیاستی مناسب برای دستیابی هدف کنترل تورم معرفی کرده‌اند و در این راه با ترکیب قواعد و صلاح‌حدید تمام اقدامات لازم برای کنترل تورم را انجام می‌دهند.

-۸ تمامی کشورهایی که از رئیم هدف‌گذاری تورمی به عنوان چارچوب اصلی سیاست‌گذاری پولی خود استفاده می‌کنند، لزوماً از یک روش واحد تبعیت نمی‌کنند. بسته به میزان اعتبار و شفافیت بانک‌های مرکزی و شرایط اقتصادی حاکم بر کشور، هدف‌گذاری تورمی می‌تواند از هدف‌گذاری سخت (به مفهوم اولویت‌دهی به حفظ ثبات قیمتها بالاتر از هر هدف دیگری در اقتصاد) تا هدف‌گذاری منعطف و هدف‌گذاری تورمی سبک (به معنی پیگیری هدف کنترل قیمتها در کنار اهداف دیگر اقتصادی) گسترده باشد.

-۹ با توجه به شرایط فعلی اقتصاد ایران، تبعیت از یک رئیم هدف‌گذاری سبک می‌تواند راهگشای بانک مرکزی برای کنترل تورم باشد. در اقتصاد ایران نیز مانند بسیاری از کشورهای دنیا، کنترله رئیم هدف‌گذاری تورمی سبک، می‌توان از یک «هدف‌گذاری دوگانه» استفاده کرد به این مفهوم که با انجام محاسبات دقیق، دامنه نرخ ارز سازگار با کاهش تورم و عده داده شده استخراج شود و بانک مرکزی متعهد شود برای حفظ انتظارات تورمی و لنگر کردن آن، نرخ ارز را در یک دامنه و کریدور خاص حفظ کند و در کنار آن سایر اقدامات سیاستی، نظیر کنترل کل‌های پولی بالاخص از طریق نظارت بر شبکه بانکی و اضافه برداشت بانکها و نیز اصلاح رابطه مالی بانک مرکزی با دولت و انجام تمهدات لازم برای محدود کردن سریز اثرات کسری بودجه دولت بر ترازنامه بانک مرکزی و نظایر آن، را برای کنترل تورم انجام دهد.

-۳-۷ **توصیه‌های سیاستی طرح و الزامات آن** (با پیشنهادهای دقیق و قانع‌کننده برای مخاطب درباره چگونگی تغییر رویکرد یا سیاست کنونی و تجزیه و تحلیل گام‌های عملی لازم و اهمیت آن)

در حال حاضر، با توجه به شرایط خاص اقتصاد ایران که تحت فشار تحریمهای و نیز کسری بودجه ناشی از افت درآمدهای نفتی است و همچنین ارقام تورم مشاهده شده به بیش از ۴۰ درصد جهش پیدا کرده است، هدف‌گذاری تورم به صورت متعارف آن یعنی تاکید به رسیدن به یک هدف تورمی خاص به عنوان اصلی ترین هدف بانک مرکزی چندان امکان‌پذیر به نظر نمی‌رسد کما این که هدف‌گذاری تورم در ۲۲ درصد در سال ۱۳۹۹ از سوی بانک مرکزی با شکست مواجه شد. پس راه حل چیست؟ به نظر می‌رسد با توجه به تجربه کشورهای مختلف جهان در زمینه هدف‌گذاری تورم و کنترل آن از طریق پیگیری یک رئیم هدف‌گذاری تورمی، تبعیت از رئیم هدف‌گذاری تورمی سبک در این شرایط راهگشاست. به این معنی که بانک مرکزی کنترل تورم را مدنظر داشته باشد ولی در این راه تمام اهداف مطلوب اقتصادی را قربانی هدف‌گذاری تورمی نکند، چرا که بانک مرکزی در شرایط حاضر خواسته یا ناخواسته مجبور است به دولت در پوشش کسری بودجه شدید خود و کاهش اثرات سوء آن کمک کند. پس اقدامی

تاریخ:
پیوست:
کد مستند:
شماره برگه: ۱۲ ۹ از

توصیه (بادداشت) سیاستی طرح پژوهشی یا مطالعاتی کوتاهمدت

سازمان برنامه و پوچه
موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی
معاونت پژوهشی - دفتر طرح‌های پژوهشی

که می‌تواند انجام دهد تلاش برای جلوگیری از افزایش بیشتر نرخ تورم به همراه بسترسازی برای اجرای و اعمال رئیم هدفگذاری تورمی در آینده است. به عبارت دیگر، زمان می‌خورد تا بتواند در آیندهای نه چندان دور، هدفگذاری و کنترل تورم را در راس هدفهای اجرایی خود قرار دهد. در این راستا توصیه می‌شود بانک مرکزی در سه قالب اقدامات عاجل و کوتاهمدت، اقدامات میانمدت و اقدامات عملیاتی، منویات خود در زمینه هدفگذاری و کنترل تورم را گام به گام به این شکل دنبال کند:

در مهمترین و اولین گام، اقدام عاجل و کوتاهمدت بانک مرکزی می‌تواند جلوگیری از افزایش بیشتر تورم، بر پایه مدیریت انتظارات تورمی عمدتاً از طریق مدیریت و کنترل نوسانات نرخ ارز باشد. سپس باید برنامه‌ای عملیاتی برای کنترل اثرات حذف ارز ترجیحی برای کالاهای مشمول دریافت آن تدوین کند تا در صورت تعاقب نگرفتن ارز به واردات این دسته از کالاهای، جهش قیمت آنها موجب افزایش بیشتر تورم نشود. همچنین از آنجا که یکی از اصلی- ترین عوامل افزایش نرخ تورم در سال جاری، کسری بودجه قابل توجه دولت و توسل آن به منابع بانک مرکزی و پولی شدن این کسری است، اندیشه‌یدن راهی برای جذبیت اوراق بدھی دولت به عنوان یکی از بهترین و غیرتورمی ترین راههای پوشش کسری بودجه، از اقدامات عاجل بانک مرکزی برای کنترل شتاب افزایش تورم در کوتاهمدت محسوب می‌شود، افزایش نرخ سود این اوراق و کاهش مدت سررسید آنها می‌تواند در کوتاهمدت زمینه- ساز فروش بهتر و بیشتر این اوراق برای تامین مالی دولت باشد.

پس از کنترل افزایش نرخ تورم در کوتاهمدت، در میان مدت باید بسترهای مناسب هدفگذاری تورم؛ از استقلال بانک مرکزی گرفته تا سایر بسترهای قانونی اعمال این رئیم فراهم شود که «قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران» به خوبی به بسیاری از مسائل مبلاطه در این زمینه می‌پردازد که در مجلس شورای اسلامی تحت بررسی بوده و کلیات آن مورد تصویب قرار گرفته است، دنبال کردن این طرح در مجلس و فراهم کردن زمینه اعمال نظرات کارشناسی بانک مرکزی با اولویت دغدغه‌های موجود در حیطه هدفگذاری تورم، می‌تواند از جمله مهمترین اقدامات بانک مرکزی در میان مدت باشد. همچنین در میان مدت رسیدن به یک توافق ضمنی یا صریح با دولت در زمینه استفاده از قواعد سیاستگذاری مالی می‌تواند از اثرات سلطه مالی دولت و نیز نوسانات تورم ناشی از ملاحظات ادوار سیاسی به شکل قابل توجهی بکاهد. مساله میان مدت دیگر، اثرات متقابل سیاست پولی و نوسانات بازارهای دارایی و سرریز آن بر پویایی‌های تورم است که تشکیل یک کمیته نظارت احتیاطی تحت زمامت بانک مرکزی می‌تواند راه- حلی برای این چالش باشد.

در نهایت با گرفتن شتاب رشد تورم و نیز فراهم‌سازی بسترهای قانونی پیاده‌سازی رئیم هدفگذاری تورم، نوبت به عملیاتی کردن آن می‌رسد که در این حوزه پیشنهاد می‌شود به جای هدفگذاری تورم از هدفگذاری کاهش تورم به صورت مرحله به مرحله سخن به میان آید تا با موفقیت بانک مرکزی در کاهش نرخ تورم هر چند در حد ارقام چند درصدی، در طول زمان به اعتبار بانک مرکزی افزوده شود و همچنین بانک مرکزی شاید از این طریق بتواند بر چالش تقاضت آماری نرخ تورم اعلامی از سوی مرکز آمار ایران به عنوان متولی فعلی انتشار آمار مربوط به تورم و

تاریخ:
پیوست:
کد مستند:
شماره برگه: ۱۰ از ۱۲

توصیه (بادداشت) سیاستی طرح پژوهشی یا مطالعاتی کوتاهمدت

سازمان برنامه و بودجه
موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی
معاونت پژوهشی - دفتر طرح‌های پژوهشی

ترخ تورم محاسبه شده از سوی کارشناسان خود فائق بیاید. علاوه بر این، به دلیل گستره قیمت‌گذاریهای دستوری در اقتصاد ایران، بانک مرکزی مجبور است به جای شاخص کل تورم از شاخص تورم هسته مناسب با اقتصاد ایران برای محاسبات مربوط به هدفگذاری استفاده کند تا بتواند پس از استقرار کامل رژیم هدفگذاری تورم از شاخص کل به عنوان شاخص فرآگیر کنترل تورم استفاده نماید. همچنین، پیشنهاد می‌شود به دلیل شرایط خاص اقتصاد کشور در حال حاضر، برای بررسی پویاییهای تورم و کسری بودجه دولت و اتخاذ تصمیمات مناسب سیاستی برای کنترل تورم، جلسات شورای پول و اعتبار در معیت ستاد هماهنگی اقتصادی دولت به صورت ماهانه تشکیل شود. در نهایت، برای تقویت شفافیت بانک مرکزی که از اصلی‌ترین ارکان رژیم هدفگذاری تورم است، بانک مرکزی باید از توانایی و اختیارات قانونی خود در زمینه انتشار اطلاعات مربوط به تورم و هدفگذاری آن پیش از اجرای این رژیم اطمینان حاصل کرده و ضمانتهای اجرایی لازم را در این زمینه از دستگاههای ذی‌ربط اخذ نماید.

۳-۸- پیوست‌ها (مستندات و مدارک ضروری برای پشتیبانی ادعای سیاستی پیشنهادی)

گزارش اصلاح شده نهایی به پیوست ایفاد شد.

۳-۹- نقش آفرینان و بازیگران (دستگاههای دولتی، عمومی غیردولتی و خصوصی) مرتبط با فرآیند سیاستی

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به عنوان متولی اصلی کنترل تورم، مجلس شورای اسلامی از جهت تقیین «قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران»، دولت جمهوری اسلامی ایران برای همراهی با بانک مرکزی در کنترل تورم از طریق توافق ضمنی یا صریح با این هدف

۳-۱۰- مخاطبان هدف سیاست‌های پیشنهادی و موقعیت سیاسی آنها (روشن‌سازی مرجع تصویب و اجرای سیاست‌ها)

- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و شورای پول و اعتبار برای تصویب و ابلاغ چارچوب هدفگذاری تورمی
- مجلس شورای اسلامی برای قانون‌گذاری مرتبط بالاخص «قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران»

تاریخ:	
پیوست:	
کد مستند:	
شماره برگه:	۱۱ از ۱۲

**توصیه (یادداشت) سیاستی طرح پژوهشی یا
مطالعاتی کوتاهمدت**

سازمان برنامه و بودجه
موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی
تعاونیت پژوهشی - دفتر طرح های پژوهشی

- دولت جمهوری اسلامی ایران برای همراهی با بانک مرکزی به خصوص در زمینه برنامه ریزی برای اتخاذ یک قاعده مالی در هماهنگی با رژیم هدفگذاری تورم و نیز پوشش کسری بودجه با کمترین فشار بر منابع پایه پولی

تاریخ:
پیوست:
کد مستند:
شماره برگه: ۱۲ از ۱۲

توصیه (یادداشت) سیاستی طرح پژوهشی یا مطالعاتی کوتاهمدت

سازمان بنامه و بودجه

موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی
تعاونیت پژوهشی - دفتر طرح‌های پژوهشی

۳-۱۱- ذی نفعان سیاست‌ها (گروه‌ها و جوامعی که از اجرای سیاست پیشنهادی، سود می‌کنند یا زیان می‌بینند) با کنترل تورم و در تیجهٔ ثبات و آرامش ناشی از آن در فضای اقتصادی، عموم کارگزاران اقتصادی از مصرف کنندگان تا تولید- کنندگان و نیز سیاستگذاران پولی و مالی متفق خواهند شد.

۴- اقدام‌های پیشنهادی برای بهره‌برداری بیشتر و بهتر از طرح

انتشار	ارایه	ارسال
كتاب چاپی	کارگاه/ دوره آموزشی کوتاهمدت	ارسال به سازمان‌ها و نهادهای مربوط و بهره‌بردار
كتاب الکترونیک	سخنرانی	ارسال به رسانه‌های تخصصی
گزارش مکتوب	در وبگاه موسسه	استعلام انتشار
گزارش الکترونیک	مقاله	
خلاصه مدیریتی	نمایه‌سازی در فهرستگان‌های کتابخانه	

توضیحات: